

***Beleidsnota
Jongeren op Straat
Gemeente Valkenswaard***

***Afdeling Beleid en Ontwikkeling
Juli 2006***

SAMENVATTING

In het Meerjarenplan Integraal Jeugdbeleid is geconstateerd dat er behoefte is aan beleid op het terrein van jongeren op straat. Deze nota geeft invulling aan deze behoefte. Daarvoor is beroep gedaan op de reeds bestaande literatuur maar, belangrijker nog, ook op betrokken partijen als Stichting Paladijn, Politie en jongeren zelf.

De volgende algemene visie is geformuleerd:

“In de gemeente Valkenswaard wordt gestreefd naar een leefbare en veilige omgeving. Een omgeving waarin alle inwoners zich thuis voelen. Waarin ook jongeren een volwaardige en geaccepteerde plaats hebben in de verschillende wijken, maar niet ten koste van anderen in de wijk. De gemeente Valkenswaard acht het wenselijk om in de gemeente, waar mogelijk, structurele locaties aan te merken als ontmoetingsplaatsen. Bij de verwezenlijking van deze ontmoetingsplaatsen dienen de ‘gouden regels’ daar waar mogelijk en relevant doorlopen te worden;

- integrale aanpak;
- het betrekken van jongeren bij de planvorming en uitvoering;
- het betrekken van omwonenden bij de planvorming en uitvoering;
- de criteria voor jongerenontmoetingsplaatsen;
- veiligheid rondom jongerenontmoetingsplaatsen;
- duidelijkheid over eigendom en beheer;
- duidelijkheid over plaatsen en verwijderen.”

Ten aanzien van zowel jongeren op straat als jongerenontmoetingsplaatsen is een aanvullende visie beschreven en zijn specifieke aanbevelingen gedaan. De eerste vijf aanbevelingen hebben betrekking op jongeren op straat:

Aanbeveling 1: Verbetering samenwerking in een multidisciplinair team jongeren op straat

Aanbeveling 2: Eenduidigheid met betrekking tot begeleiding, correctie en repressie

Aanbeveling 3: Koppeling met Integraal Veiligheidsbeleid

Aanbeveling 4: Procedure klachtenmeldingen jongeren op straat

Aanbeveling 5: Inzicht verwerven in de type jeugdgroepen die zich in Valkenswaard begeven

De laatste vier aanbevelingen hebben specifiek betrekking op Jongerenontmoetingsplaatsen:

Aanbeveling 6: Situering van Jongeren Ontmoetings Plaatsen in Valkenswaard

Aanbeveling 7: Inrichting Jongeren Ontmoetings Plaatsen in Valkenswaard

Aanbeveling 8: Eenduidige gedragsregels

Aanbeveling 9: Financiën

INHOUDSOPGAVE

<i>I</i>	<i>INLEIDING</i>	4
1.1	Aanleiding en doel van de nota	4
1.2	Aanpak en werkwijze	4
1.3	Leeswijzer	4
<i>II</i>	<i>HET FENOMEEN RONDHANGEN</i>	5
2.1	Inleiding	5
2.2	Jongerengroepen	5
2.3	Jongeren Ontmoetings Plaatsen	7
<i>III</i>	<i>DE GOUDEN REGELS</i>	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Integrale aanpak	9
3.3	Het betrekken van jongeren bij planvorming en uitvoering	9
3.4	Het betrekken van omwonenden bij planvorming en uitvoering	10
3.5	Criteria voor jongerenontmoetingsplaatsen	10
3.6	Veiligheid rondom jongerenontmoetingsplaatsen	12
3.7	Duidelijkheid over eigendom en beheer	13
3.8	Duidelijkheid over verplaatsen en verwijderen	13
<i>IV</i>	<i>VISIE EN AANBEVELINGEN</i>	14
4.1	Inleiding	14
4.2	Algemene visie	14
4.3	Specifieke visie met bijbehorende aanbevelingen	14
4.3.1	Visie en aanbevelingen met betrekking tot Jongeren op Straat	14
4.3.2	Visie en aanbevelingen met betrekking tot Jongeren Ontmoetings Plaatsen	18
	<i>BRONVERMELDING EN LITERATUURLIJST</i>	21
Bijlage 1:	Rondhangen is zo oud als de wereld	22
Bijlage 2:	Kenmerken van jongerengroepen	24
Bijlage 3:	Vier categorieën jongerengroepen	26
Bijlage 4:	Procedure klachtmeldingen Jongeren op Straat	27
Bijlage 5:	Klachtenregistratieformulier Jongeren op Straat	28
Bijlage 6:	Geïntegreerd schema jeugdgroepen gemeente Valkenswaard	29
Bijlage 7:	Evaluatieverslag JOP Pastoor Heerkensdreef	30

I INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel van de nota

De jeugd heeft de toekomst, ook in Valkenswaard. Mede daarom heeft de gemeente een Meerjarenplan Integraal Jeugdbeleid ontwikkeld, dat door evaluatie van het vigerend jeugdbeleid en inventarisatie van zaken die ontbraken in de toenmalige situatie, geleid heeft tot vaststelling van het Meerjarenplan. In het Meerjarenplan Integraal Jeugdbeleid komen ook de onderwerpen jongerenontmoetingsplaatsen en jongeren op straat aan bod. De voorliggende beleidsnota 'Jongeren op Straat' geeft invulling aan paragraaf 4.3.9 van het Meerjarenplan Integraal Jeugdbeleid, dat handelt over Jongeren Ontmoetings Plaatsen (JOP's).

Deze beleidsnota beoogt het fenomeen 'jongeren op straat' in kaart te brengen, uitgangspunten te formuleren en kaders te stellen om een evenwichtige spreiding van hangjongeren over de gemeente te bewerkstelligen. Doel is om aan te geven welke aanbevelingen gedaan kunnen worden om deze evenwichtige spreiding te realiseren. Enerzijds om aan de wens van de doelgroep tegemoet te komen, anderzijds om overlast te beperken en beheersbaar te houden.

1.2 Aanpak en werkwijze

Bij de formulering van het beleid en de uitvoering ervan dient uiteraard rekening te worden gehouden met de mening van jongeren zelf. Bij de ontwikkeling van de beleidsnota 'Jongeren op Straat' is dit gebeurd door middel van de hierna beschreven werkbijeenkomsten.

De nota is tot stand gekomen in interactie met het "veld". Daarvoor zijn een aantal werkbijeenkomsten georganiseerd:

- Een viertal bijeenkomsten met de directie en twee jongerenwerkers van Stichting Paladijn (voorheen Stichting Welzijn Valkenswaard) en tweemaal telefonisch overleg.
- Bezoeken aan formele en informele JOP's (tweemaal een "guided tour" en eenmaal een informeel bezoek), waar met verschillende jongeren / jongerengroepen is gesproken.
- Interview met de buurtbrigadier van Dommelen-Noord.
- Ambtelijk en bestuurlijk overleg.

De werkbijeenkomsten hadden als doel:

- een gezamenlijk beeld van 'Jongeren op straat' in Valkenswaard te creëren;
- hierop volgend aanbevelingen te formuleren;
- na te denken over een plan van aanpak;
- draagvlak te creëren (een basis tot verdere integrale samenwerking te komen).

Tevens is de inhoud van de nota meerdere malen teruggekoppeld aan de jongerenwerker van Stichting Paladijn en de netwerkinspecteur van de Politie.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk II wordt het fenomeen "rondhangen" beschreven waarbij aandacht wordt besteed aan de verschillende jongerengroepen en jongerenontmoetingsplaatsen die er zijn. Hiervoor is een beroep gedaan op de beschikbare literatuur, (wetenschappelijk) onderzoek en relevante nota's en verslagen. Zicht op de actuele lokale situatie is verkregen dankzij de interactieve werkwijze zoals hierboven is weergegeven. Hoofdstuk III beschrijft een aantal criteria, de "gouden regels" genoemd, die op basis van ervaringen door J. Noorda en R. Veenbaas ontwikkeld zijn. De "gouden regels" worden door de gemeente Valkenswaard als leidraad gebruikt bij de realisatie van Jongeren Ontmoetings Plaatsen zoals in hoofdstuk IV terug zal komen. Tot slot wordt in Hoofdstuk IV de gemeentelijke visie op Jongeren op Straat en Jongeren Ontmoetings Plaatsen verwoord evenals een aantal aanbevelingen met betrekking tot deze onderwerpen.

II HET FENOMEEN RONDHANGEN

2.1 Inleiding

Het rondhangen van jongeren is een verschijnsel dat al heel oud is. Het is traditioneel jongerengedrag: elkaar opzoeken in de openbare ruimte om gezamenlijk de tijd door te brengen. Het rondhangen kan soms als overlast ervaren worden. Jongeren zijn vaak laat op, nemen radio's mee en kunnen zo nu en dan schreeuwen en luidruchtig praten. Brommers, scooters en auto's kunnen een extra bijdrage aan de overlast geven. De openbare ruimte biedt voor het rondhangen van jongeren, goede uitzonderingen daargelaten, steeds minder mogelijkheden. Tevens is door de individualisering de tolerantie van volwassenen ten opzicht van jongeren afgenomen. Voor een korte geschiedenis van het rondhangen wordt u verwezen naar bijlage 1.

Reeds geruime tijd heeft de gemeente Valkenswaard te maken met jongeren die zich aan het eind van de middag en 's avonds in groepjes op straat ophouden. Uit de omgeving waar de jongeren zich ophouden komen regelmatig meldingen van overlast, veroorzaakt door de jongeren. Deze problematiek heeft ertoe geleid dat op verschillende fronten gewerkt is en wordt aan een oplossing. Deze nota moet daar een bijdrage aan leveren.

2.2 Jongerengroepen

Een jongerengroep kenmerkt zich door de verscheidenheid en snelle verandering, het groepsconformisme, het inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen, heeft de neiging extreem te zijn en heeft een grensoverschrijdend karakter. In bijlage 2 wordt hier dieper op ingegaan. Om op een adequate manier om te gaan met rondhangende jongeren is het van belang in kaart te brengen met wat voor soort jongerengroep men te maken heeft. Want bij elke groep hoort een andere, gedifferentieerde aanpak en zijn er meerdere partijen in het spel die mee kunnen werken om de overlast te beperken en het groepsgedrag te beïnvloeden.

Het is dan ook van belang om globaal te kunnen bepalen om welke jongerengroep het gaat, of er sprake is van echte overlast of dat de roep meer de irritatie van de buurtbewoners opwekt. Grofweg zijn jongerengroepen op straat op basis van meer of mindere mate van overlast te verdelen in de volgende vier categorieën:

- Rondhangende jongerengroepen: deze groep valt niet onder problematische groepen. Jongeren hangen rond in de wijk en veroorzaken soms, veelal onbedoeld, lichte hinder voor andere buurtbewoners. Maar niet zelden is het de onverdraagzaamheid van buurtbewoners dan dat er werkelijk sprake is van hinderlijk gedrag.
- Hinderlijke jongerengroepen: Ook deze jongeren hangen veelal rond in de eigen wijk. Ze veroorzaken bewust of onbewust hinder en overlast voor hun omgeving, provoceren buurtbewoners en veroorzaken geluidsoverlast.
- Overlastgevende jongerengroepen: Deze groepen scoren hoog met diverse vormen van hinderlijk gedrag en zijn minder wijkgebonden. Ze zijn zich bewust van hun duidelijk antisociale houding en ze zijn nadrukkelijker aanwezig dan de hinderlijke groepen en komen dichter in de buurt van criminele groepen. Deze jongeren plegen lichte criminaliteit en zijn minder goed aanspreekbaar
- Criminele jongerengroepen: Deze groepen scoren hoog in alle vormen van hinderlijk en overlastgevend gedrag en zijn niet wijkgebonden. Criminele groepen bestaan (in ieder geval voor een deel) uit jongeren die regelmatig met de politie in aanraking komen en de feiten die gepleegd worden zijn ernstig.

Deze vier onderscheiden type jeugdgroepen hebben een eigen patroon van achtergrondkenmerken: van redelijk sociaal aanvaardbaar gedrag, naar antisociaal gedrag, tot crimineel gedrag en politie- en justitiecontacten. Het benoemen van groepen en daaraan koppelen van gedragingen, heeft een gevaar in zich; het kan leiden tot stigmatisering. De bedoeling hier is echter om een indeling te maken, die in

de meeste gevallen correspondeert met de situatie in de praktijk. Van groot belang blijft om iedere situatie opnieuw onbevooroordeeld te onderzoeken.

In bijlage 3 is een uitgebreide tabel opgenomen met de verschillende categorieën en hun kenmerken.

In aanvulling op de bovengenoemde, landelijk gangbare verdeling is het van belang de Valkenswaardse typologie te vermelden. Deze praktische en doelmatige typologie is ontwikkeld door betrokken en gemotiveerde burgers en het lokale jongerenwerk en speciaal gericht op de rondhangende jongerengroepen in Valkenswaard.

Er zijn drie mobiliteitscategorieën te onderscheiden:

- fietsjeugd (12 t/m 15 jaar)
- brommerjeugd (16 t/m 18 jaar)
- autojeugd (18+)

Categorie 1: fietsjeugd	12 t/m 15 jaar - overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs: zorgt voor veel nieuwe contacten en vriendschappen - vriendschappen kunnen echter net zo snel wisselen als het weer - gevoelig voor trends en rages - trends en rages kunnen zelfs bepalen of iemand wel of niet bij een groep hoort - erbij willen horen, de 'juiste' kleding, haardracht, overige accessoires en taalgebruik zijn erg belangrijk - hangen vooral direct na schooltijd (om stoom af te blazen) en in mindere mate na het avondeten - hanggroepen bestaan vaak uit jongens en meiden in bijna gelijke verhouding (met net iets meer jongens) - de kern bestaat vaak uit 5 tot 8 personen, echter door de vele nieuwe contacten groeien de groepen regelmatig uit tot circa 20 personen - grote hanggroepen zijn echter zelden stabiel, vaak vervalt zo'n groep binnen 2 tot 3 maanden weer tot de oorspronkelijke subgroepjes (de kernen) - sommige groepen experimenteren voorzichtig met drugs, voornamelijk softdrugs - sommige groepen experimenteren met alcohol (voornamelijk breezers / mixdrankjes) - jongeren dagen elkaar uit tot over de grenzen van maatschappelijk gewenst gedrag (vooral vandalisme/vernielingen) - groepen hebben sociale controle en bijsturing door buurtbewoners nodig - bij voorkeur laten verblijven in de wijk, echter niet meer dan maximum van 10 personen, anders naar de rand van de wijk - voor de locatiebepaling wordt verwezen naar de aanbevelingen
categorie 2: brommerjeugd	16 t/m 18 jaar - vriendschappen zijn redelijk stabiel - voor sommige jongeren de overgang van school naar werk: zorgt voor nieuwe verantwoordelijkheden waarvan jongeren vaak willen uitblazen door hangen en kletsen met vrienden(innen) - jongeren horen inmiddels (bijna) allen bij een bepaalde groep - trends en rages zijn soms nog wel belangrijk maar hebben bijna geen invloed op de groepssamenstelling - scholieren komen regelmatig na schooltijd samen, maar de groep zelf hangt vooral na het avondeten - hanggroepen bestaan vooral uit jongens; meiden zijn duidelijk minder in aantal - hanggroep is vaak voor een periode tussen 1 – en 3 jaar stabiel - jongens vormen vaak de vaste kern; de meiden wisselen vaker (afhankelijk van verkering) - de vaste kern bestaat vaak uit 7 tot 10 personen; de groep groeit structureel uit tot circa 20 personen, meestal voor een langere tijd (3 tot 6 maanden) om dan weer in te krimpen tot een vaste kern - vaak is er een spanningsveld tussen diverse hanggroepen; de jongeren kennen elkaar wel en accepteren elkaar in een 1 op 1 situatie, maar de groepen zoeken elkaar bewust niet op en zoeken een eigen plek (een eigen territorium) - veel groepen experimenteren met softdrugs

	- sommige groepen experimenteren ook met harddrugs - jongeren dagen elkaar minder uit; en als het gebeurt, is dit vaak onder invloed van alcohol en harddrugs (vandalisme/vernielingen) - de sociale controle heeft weinig tot geen effect; de brommerjeugd moet de wijk uit omdat zij veel overlast veroorzaken en daarom verwezen dienen te worden naar speciaal ingerichte plekken - controle door politie en afspraken met het jongerenwerk - voor de locatiebepaling wordt verwezen naar de aanbevelingen
categorie 3: autojeugd	18 jaar en ouder - vriendschappen zijn erg stabiel - bijna alle jongeren hebben werk (of zijn werkzoekende) - hangen na het avondeten - hanggroepen bestaan uit jongens en meiden, meiden zijn wel wat minder in aantal - hanggroep is vaak voor een periode van 1 – tot 3 jaar stabiel - vaste kern bestaat vaak uit zowel jongens als meiden, ongeacht het verbreken van relaties en bestaat uit circa 10 personen - groeit structureel uit tot 20 of meer personen (soms tot wel 30) - sommige groepen experimenteren met drugs - sommige groepen (of subgroepen binnen een grotere groep) hebben een (berucht) experimenteelverleden en willen juist van het stigma af en gebruiken geen drugs meer (of niet zichtbaar op de hangplek) - meestal niet meer bezig met vandalisme/vernielingen, hoewel de jongeren vaak wel een enorme troep achterlaten - moet de wijk uit, kunnen naar bedrijventerreinen en parkeerplaatsen worden verwezen, afstand is geen probleem - sommige hanggroepen bestaan echter geheel uit jongens, vaak ouder dan 21, verblijvend met hun auto's op parkeerterreinen; deze groepen vormen bijna een eigen categorie - voor de locatiebepaling wordt verwezen naar de aanbevelingen

Als eenmaal bepaald is met welke categorie jongeren men te maken heeft, is het gemakkelijker om te bepalen op welke manier hier het beste mee omgegaan kan worden en welke instanties/instellingen hier aan mee zouden moeten werken. Hierop wordt in hoofdstuk IV verder op ingegaan.

2.3 Jongeren Ontmoetings Plaatsen

In Valkenswaard zijn er zowel informele als formele jongerenontmoetingsplaatsen.

Informele ontmoetingsplaatsen

Informele ontmoetingsplaatsen zijn 'natuurlijke' ontmoetingsplaatsen in de gemeente. Deze informele ontmoetingsplaatsen in Valkenswaard bestaan, zoals in iedere gemeente, uit onder andere over de gehele gemeente verspreide bankjes¹, trapveldjes, winkelcentra, speeltuinen en sportvelden. De informele ontmoetingsplaatsen zijn bij de jongerenwerker, politie en gemeente bekend en steeds worden er afspraken gemaakt over hoe er zorggedragen wordt voor het nodige toezicht en hoe gehandeld dient te worden. Er is een aantal informele ontmoetingsplaatsen die jaarlijks in het voorjaar, zomer en deel van het najaar terugkerend zijn. Er zijn ook ontmoetingsplaatsen die zeer tijdelijk zijn. Soms wordt de rondhangende jeugd als hinderlijk ervaren. Blikjes en etensresten vervuilen bijvoorbeeld de omgeving. Het rondhangen wordt gedoogd, tot het moment dat er sprake is van ernstige overlast en de politie ingrijpt. Deze natuurlijke ontmoetingsplaatsen worden ook wel hangplekken genoemd. Rondhangen is vaak de enige activiteit, en de mate van overlast bepaalt of gemeenten gedogen of optreden en de jongeren wegsturen. Om de overlast op bepaalde plekken te beteugelen of te 'verplaatsen', heeft de gemeente Valkenswaard enkele setjes van bankjes aangewezen als formele jongerenontmoetingsplaats. Dit is te zien aan de gedragsregels die bij deze bankjes zijn

¹ In de gemeente Valkenswaard staan in Valkenswaard ongeveer 220 bankjes, in Dommelen ongeveer 75 en in Borkel en Schaft 15. De bankjes kunnen apart of in setjes van meerdere bankjes geplaatst zijn.

geplaatst. Naast jongeren kunnen uiteraard ook alle andere passanten gebruik maken van de bankjes. Het betreft hier nog steeds openbaar gebied.

Formele ontmoetingsplaatsen

Formele ontmoetingsplaatsen zijn de officiële hangplekken. Ze worden ontmoetingsplaatsen genoemd, omdat gemeenten hun jongeren de gelegenheid geven op bepaalde plaatsen in het openbare gebied van de gemeente elkaar te ontmoeten. Bij sommige ontmoetingsplaatsen is het ambulant jongerenwerk actief en komt de politie op gezette tijden langs. Vaak gelden er gedragsregels.

Bankjes

Bankjes worden ook vaak als informele ontmoetingsplaats gebruikt, maar in sommige gevallen wijst de gemeente zo'n plek aan als formele jongerenontmoetingsplaats, zoals hierboven ook is aangegeven. Een formeel benoemde ontmoetingsplaats in minimale vorm wordt meestal uitgevoerd in de vorm van een bankje, verlichting en een prullenbak. Verlichting met het oog op de veiligheid, een prullenbak vanwege de rommel die jongeren nu eenmaal maken en een bankje als verzamelpunt. De huidige stand van zaken is dat de volgende plekken als formele jongerenontmoetingsplaats (de bankjes-variant) zijn aangewezen: Vogelkersplein, Urbanusdal-Valentijndal en Spelerwei.

In Valkenswaard is er, naast de hierboven vermelde minimale variant, nog één andere soort van formele, overdekte, ontmoetingsplek ontstaan:

Container

Valkenswaard beschikt over één container met gedragsregels. Deze container is geplaatst bij openbaar zwembad de Wedert in Valkenswaard-Noord. Het voordeel van deze container is dat het redelijk vandalismebestendig is en gemakkelijk verplaatsbaar. Het is bovendien relatief goedkoop. Eventueel kunnen er meerdere containers aan elkaar worden gekoppeld. De ervaringen met de container tot nu toe zijn niet overwegend positief (zie ook pagina 18).

Naast deze twee varianten van formele jongerenontmoetingsplaatsen zijn er in Nederland nog drie andere varianten te onderscheiden, namelijk de hangmobielen, de caravans en een afdak op palen. Deze varianten komen niet in Valkenswaard voor omdat er nogal wat nadelen kleven aan deze vormen van JOP's. Nadelen van de hangmobiel zijn onder andere de noodzakelijke beschikbaarheid van een ambulant jongerenwerker en een bestuurder (en de kosten daarvoor) en de hoge kosten voor de hangmobiel zelf. Bij de nadelen van de caravan als JOP kun je onder andere denken aan de brandgevaarlijkheid, de onveiligheid, het beperkte toezicht op gedragingen als gebruik van alcohol en drugs en de beperkte levensduur. Nadelen van het afdak op palen zijn onder meer dat het nagenoeg geen bescherming biedt tegen de weerelementen waardoor de toegevoegde waarde minimaal is en het is vandalismegevoelig.

III DE GOUDEN REGELS

3.1 Inleiding

Zoals gezegd zijn jongerenontmoetingsplaatsen geen onbekend verschijnsel meer in Nederland. Dankzij ervaring en onderzoek zijn door J. Noorda en R. Veenbaas² een aantal criteria ontwikkeld. Deze criteria worden ook wel ‘gouden regels’ genoemd en maken het mogelijk het instrument JOP doelmatig in te zetten. Deze gouden regels hebben betrekking op:

- integrale aanpak
- het betrekken van jongeren bij de planvorming en uitvoering
- het betrekken van omwonenden bij de planvorming en uitvoering
- de criteria voor jongerenontmoetingsplaatsen
- veiligheid rondom jongerenontmoetingsplaatsen
- duidelijkheid over eigendom en beheer
- duidelijkheid over plaatsen en verwijderen

Ook in Valkenswaard zijn er rondhangende jongeren die elkaar ontmoeten op informele en formele ontmoetingsplaatsen. De hierna volgende ‘gouden regels’ zullen voor de gemeente Valkenswaard als handvat dienen voor verdere beleidsuitwerking.

3.2 Integrale aanpak

Er zijn verschillende instellingen/organisaties die zich met de jeugd bezig houden. Deze instellingen/organisaties dienen goed met elkaar samen te werken om de ambities van de (lokale) overheid en het maatschappelijke veld voor de jeugd voldoende waar te maken. Voor het beleid Jongeren op Straat is het van essentieel belang dat de diverse betrokken instellingen/organisaties samenwerken en vanuit één punt worden gecoördineerd, zodat een integrale aanpak mogelijk wordt. De verschillende instellingen/organisaties vormen de schakels, die samen een keten vormen. Dat geldt evenzeer voor de uitvoering.

Om de ketenaanpak inhoud en vorm te geven is van belang:

- vast te stellen welke instellingen/organisaties deel gaan uitmaken van de keten en welke instellingen op ad hoc basis bij beleidsontwikkeling en -uitvoering worden betrokken
- ontwikkeling van een eenduidige visie en van uitvoeringsprogramma's (zoals preventief, correctief en repressief optreden)
- afspraken maken over taken, rollen en functies
- de regietaak van de gemeente verduidelijken
- structuur, werkwijze, regie- en overige rollen en taken vastleggen in een convenant

3.3 Het betrekken van jongeren bij planvorming en uitvoering

Het is van groot belang jongeren te betrekken bij het maken van plannen voor een JOP. Laat jongeren meepraten, vooral over de plek waar een JOP gemaakt moet worden. Dat maakt het verschil tussen of een plek van de gemeente blijft of dat het een eigen ‘stekkie’ kan worden. Maar voordat je met een groep actie onderneemt moet je eerst grondig verhelderen wat deze groep echt wil. Willen ze iets informeels voor zichzelf, bijvoorbeeld een bankje met verlichting en een prullenbak of iets formeels, bijvoorbeeld een Jongeren Ontmoetings Plek of een jongerencentrum. Van belang is om vast te stellen of de samenstelling van groepen snel zal wijzigen en daarmee ook de wensen en verlangens. Als overheden willen investeren in JOP's moet het de jeugd duidelijk zijn, dat het kiezen van een goede locatie en de inrichting van een ontmoetingsplek in principe voor een groter aantal jaren is, en dat er geen gemeenschapsgeld verspilld kan worden, door iedere hype te bekostigen.

Overeind blijft de gouden regel: het is noodzakelijk dat jongeren bij de planvorming, uitvoering, plaats en inrichting van een JOP betrokken worden om op die manier draagvlak te creëren. Dit betreft naast

² Hangplekken, een nieuwe rage? Handleiding voor jongerenontmoetingsplaatsen en jeugdbeleid.

de direct betrokken jongeren ook het jongerenplatform, Youth ID. Het jongerenplatform vertegenwoordigt de belangen van de jeugd in Valkenswaard in het algemeen.

3.4 Het betrekken van omwonenden bij planvorming en uitvoering

Het betrekken van omwonenden bij het realiseren van een ontmoetingsplek begint vaak vanuit een negatief startpunt. Omwonenden hebben last van jongeren en willen eigenlijk alleen maar dat de jongeren verdwijnen of zich rustig houden. Omwonenden reageren in eerste instantie vaak uit irritatie, maar zijn uiteindelijk als geen ander gebaat bij een oplossing waar alle partijen vrede mee kunnen hebben.

De noodzakelijk helderheid en participatie van bewoners in gemeentelijke plannen begint bij goede informatieverstrekking. Het organiseren van een eerste gesprek moet in een zo vroeg mogelijk stadium gebeuren. Wat voor jongeren geldt, geldt ook voor omwonenden: ze vinden het belangrijk dat er serieus naar hun verhaal wordt geluisterd, zeker wanneer het een en ander van hun incasservermogen wordt gevraagd. Overigens zou ook bij het gedogen van informele ontmoetingsplekken de omwonenden betrokken c.q. geïnformeerd moeten worden.

3.5 Criteria voor jongerenontmoetingsplaatsen

Vanuit de jeugd

Een open plek met een bankje, verlichting en een afvalbak kan genoeg zijn voor een JOP maar soms is de combinatie met een trapveldje of andere faciliteiten aan te raden. Jongeren gaan niet ergens hangen omdat de gemeente dat wil, maar omdat het een leuke plek is. Een goede ontmoetingsplaats beantwoordt, voor wat betreft de jeugd, aan een aantal criteria:

Zien en gezien worden

Jongeren zijn er op uit om gezien te worden. In de eerste plaats door hun leeftijdgenoten, bij voorkeur ook door de andere sekse, maar dat niet alleen. Ze willen de volwassen wereld laten merken dat ze er zijn, zij het op gepaste afstand en in de veiligheid van de groep, met de bedoeling alvast een beetje te laten merken dat de volgende generatie in aantocht is. “Rondhangen als een vorm van anticiperende socialisatie op wat later komen gaat”. Zien en gezien worden betekent dat een plek zeker niet ver van de bewoonde wereld moet zijn. Jongens vinden het vervelend dat er geen meisjes langskomen, meisjes vinden het vervelend om op een afgelegen plek te staan. Te ver van de bewoonde wereld betekent ook dat sociale controle niet meer mogelijk is, met alle gevolgen van dien.

Openheid en geslotenheid

De ontmoetingsplek moet een open gedeelte hebben, in verband met zichtbaarheid, sociale controle, veiligheid én de nieuwsgierigheid van jongeren, maar ook een besloten gedeelte. Ook jongeren hebben behoefte aan enige privacy, voor een gesprek met vrienden onder elkaar of een eerste zoen met je vriendinnetje of vriendje. En een zekere rugdekking geeft jongeren een veilig gevoel. Veel ontmoetingsplekken zijn zo ingericht, dat aan de voorkant uitzicht is op de omgeving, terwijl de achterzijde rugdekking geeft in de vorm van een blinde muur, bosjes van een plantsoen of iets dergelijks.

Er moet iets te doen zijn

Een bank, verlichting en een prullenbak zijn de basis van een ontmoetingsplek, maar er zou ook iets te doen moeten zijn aan sport en ontspanning. De combinatie van een ontmoetingsplek met een trapveldje of een skatebaan is vaak een schot in de roos en trekt ook een bredere groep, waardoor meer jongeren van de plek profiteren. Het moet een leuke plek zijn, een veldje of een pleintje, waar jongeren over vijf jaar ook nog plezier van kunnen hebben.

Vanuit de gemeente, politie en jongerenwerk

Niet alleen de jongeren hebben bepaalde verwachtingen c.q. stellen bepaalde eisen aan een jongerenontmoetingsplaats. Een goede JOP beantwoordt, voor wat betreft de gemeente, politie en jongerenwerk, aan de volgende criteria:

Bestemmingsplan

Voordat overgegaan kan worden tot het vormen van inhoudelijke ideeën over een jongerenontmoetingsplaats, is het van belang dat de potentiële locatie getoetst wordt aan het vigerende gemeentelijke bestemmingsplan. Dit is overigens alleen van belang bij het plaatsen van een container of iets dergelijks. Bankjes en afvalbakken vallen onder straatmeubilair en daarvoor is geen vergunning nodig en ben je niet afhankelijk van het bestemmingsplan.

Verkeersveiligheid

Bij het kiezen van een locatie van een jongerenontmoetingsplaats is het aspect verkeersveiligheid een belangrijk item. Aan de volgende aspecten kunnen onder meer worden gedacht: De aanrijroutes dienen geschikt te zijn en niet onveilig te worden voor omwonenden. Fietsen, brommers en/of auto's dienen zonder dat ze overlast veroorzaken geparkeerd te kunnen worden. Een JOP kan dan ook niet op een druk verkeerspunt geplaatst worden, vanwege het gevaar voor ongelukken. Er dient voldoende ruimte te zijn voor het verblijf van de jongeren, zodat de omliggende wegen/paden etc. niet worden versperd. De JOP mag geen dusdanige afleidende factor vormen, zodat andere weggebruikers in gevaar komen.

Overzichtelijkheid

Om voldoende toezicht te kunnen houden vinden met name de politie en het jongerenwerk de overzichtelijkheid van een ontmoetingsplaats van belang. Hier gaat het dan om onder andere verlichting en begroeiing. De overzichtelijkheid werkt in preventieve sfeer. Jongeren zullen zich minder uitgenodigd voelen om zich bezig te houden met illegale bezigheden.

Locatie JOP ten opzichte van omwonenden

Een jongerenontmoetingsplaats dient vanuit het sociale controle-aspect en daarmee het verkrijgen van een stukje veiligheid niet te ver van de bewoonde wereld af te liggen. De jongerenontmoetingsplaatsen voor fietsjeugd en brommerjeugd dienen tegelijkertijd ook weer niet zo dicht bij de huizen geplaatst te worden, dat omwonenden onmiddellijk overlast ervaren van het samenkomen van de groep. Per situatie zal hierin een goed evenwicht gevonden moeten worden.

Een uitzondering hierop vormen de ontmoetingsplaatsen voor de autojeugd, die met hun vervoermiddel moeilijk in de wijk kunnen blijven. Deze verder afgelegen plaatsen dienen door het jongerenwerk en politie standaard opgenomen te worden in hun toezicht/controlerondes.

Vanuit de omwonenden

Omwonenden staan niet te juichen als er een jongerenontmoetingsplaats (formeel dan wel informeel) in hun buurt ontstaat. Het belangrijkste criterium voor hen is dan ook dat ze geen hinder of overlast ondervinden van de rondhangende jeugd, op welke manier dan ook. Daarbij valt onder andere te denken aan geluidsoverlast, verkeersoverlast, onveilig gevoel, vandalisme, vervuiling, vermindert aanzien van de buurt etc. Indien er toch een jongerenontmoetingsplaats in hun wijk ontstaat, waarbij zo veel mogelijk wordt voorkomen dat er hinder of overlast ontstaat, is strikte controle en handhaving een wens van de omwonenden.

Concluderend

Er spelen veel aspecten mee bij het bepalen of een jongerenontmoetingsplaats geschikt is. De criteria vanuit de gemeente, politie en het jongerenwerk zullen leidend zijn en met de aspecten vanuit de jongeren zelf en de omwonenden zal per situatie zo veel mogelijk rekening worden gehouden. Afhankelijk van de groep en de daarmee samenhangende problematiek zullen criteria zwaar of minder zwaar meewegen.

3.6 Veiligheid rondom jongerenontmoetingsplaatsen

Formele en informele jongerenontmoetingsplaatsen kunnen ondanks eventueel genomen voorzorgsmaatregelen een onveilige omgeving vormen voor de jongeren zelf en/of de omwonenden. Als bijvoorbeeld rondhangende jongerengroepen of delen daarvan uitgroeien tot ‘overlastgroep’ of ‘criminele groep’ dan is begeleiding en bijsturen van het gedrag niet langer op zijn plaats.

In bepaalde gevallen, waar de openbare orde wordt verstoord, zijn passende maatregelen nodig. In de praktijk blijkt dat lokale overheden niet of te weinig hebben bepaald wanneer begeleiding ophoudt en het nemen van openbare orde maatregelen begint. Het gevolg is een niet consistent beleid. Wanneer bijvoorbeeld een buurt niet langer een JOP wil gedogen en dreigt ‘het heft in eigen hand te nemen’, wordt een ontmoetingsplaats gesloten. Maar jongeren vinden dan wel elders een nieuwe ontmoetingsplaats. De overlast begint dan opnieuw.

Meestal zijn er geen sluitende afspraken tussen politiek, professioneel jongerenwerk, jeugdzorg en de politie over een integrale aanpak van jongeren op straat in het algemeen en jongerenontmoetingsplaatsen in het bijzonder, omdat:

- inzicht in jeugdculturen ontbreekt en/of er is geen eenduidige visie
- er zijn geen eenduidige afspraken over ‘preventie, correctie en repressie’ (van gedogen, naar het voorkomen van ongewenst gedrag, zonodig terechtwijzen met het doel het verbeteren van gedrag, tot beteugelen en/of bestraffen).
- de regietaak van lokale overheden is niet duidelijk vastgelegd of ontbreekt geheel

Het gebrek aan een eenduidige visie, duidelijke afspraken en invulling van de regierol staat een integrale en doelmatige aanpak in de weg.

Het is van belang als gemeente de grens aan te geven tussen ‘begeleiden, gedogen en optreden’. Het is vaak gedogen, en wanneer het niet langer kan wordt ingegrepen. Samenwerking tussen gemeente, jongerenwerk, politie, de jongeren zelf en de volwassenen is hierbij cruciaal. Helaas is er soms sprake van spraakverwarring. Politie, jongerenwerk, gemeenten en wijk- of dorpsraden hanteren vaak verschillende begrippen, en dat leidt doorgaans tot de volgende problemen³:

- overwaardering en onderwaardering van het gedrag van groepen, waardoor de groep in termen van aandacht (en aanpak) geen, of de verkeerde aandacht krijgt
- interne communicatieproblemen over jeugdgroepen (wijkagent - politiemanager; wijkbewoners onderling; wethouder - raadslid; etc.), waardoor het moeilijk is om beleid te maken of een aanpak te ontwikkelen
- externe communicatieproblemen over jeugdgroepen tussen de gemeente en haar partners (gemeente – jeugd – en jongerenwerk – politie – HALT – Jeugdzorg), waardoor het moeilijk is om gezamenlijk beleid te maken of een aanpak te ontwikkelen (een ketengerichte aanpak).

Voor een integrale en gestructureerde aanpak is een multidisciplinair team nodig⁴. Niet alleen voor de veiligheid van jongeren op en rond de ontmoetingsplaatsen, maar ook voor de omwonenden.

De eerder genoemde grenzen tussen:

- waar houdt de begeleiding op (niet langer zinvol)
- wanneer wordt opgetreden (openbare orde probleem)

kunnen het beste door dit team per situatie bepaald worden aan de hand van een op te stellen visie/richtlijn hiervoor.

³ Jeugdgroepen in beeld. Politie & Wetenschap 2004.

⁴ Jongerenwerk, politie, HALT, de gemeente en andere instanties zijn de schakels die samen één keten vormen om in multidisciplinair verband integraal beoogde doelen te realiseren.

3.7 Duidelijkheid over eigendom en beheer

Als het gaat om realisatie van een officiële hangplek is het belangrijk om bij de planvorming duidelijk te hebben wie eigenaar/beheerder wordt.

Als de gemeente eigenaar en beheerder wordt - en als het om openbare ruimte gaat is dit het geval - dan is het vaak niet mogelijk om subsidies aan te vragen bij fondsen. De gemeente draait in een dergelijk geval vrijwel geheel voor de kosten van onder andere onderhoud, vernieling en schoonmaak op.

In de praktijk wordt wel eens voor constructies gekozen waarbij een andere partij eigenaar/beheerder wordt, zoals een welzijnsstichting, een wijkvereniging of plaatselijk belang. Via plaatselijk belang of dorpsbelang - de dorpse tegenhanger van wijkraden in de grotestadswijk - betrek je ook de omwonenden bij een Jongeren Ontmoetings Plek nog meer wanneer je ze eigenaar of beheerder maakt van de plek. Het is belangrijk samen coöperatief te overleggen, te besluiten en de vinger aan de pols te houden. Een hangplek blijft openbare ruimte.

3.8 Duidelijkheid over verplaatsen en verwijderen

Wanneer de locatie voor een JOP verkeerd is gekozen of wanneer er voortdurend problemen zijn met omwonenden, kan een JOP worden verplaatst of geheel worden verwijderd. Deze regel wordt ook wel als sanctiemiddel naar jongeren gecommuniceerd. Vanzelfsprekend wordt een dergelijk besluit pas genomen wanneer overleg en andere maatregelen niet tot het gewenste resultaat hebben geleid. In overleg met politie, jongerenwerk en betrokken gemeenteambtenaren neemt het college van burgemeester en wethouders dan een besluit.

IV VISIE EN AANBEVELINGEN

4.1 Inleiding

Aan de hand van de ‘gouden regels’ uit hoofdstuk III wordt in dit hoofdstuk de gemeentelijke visie op Jongeren Op Straat en Jongeren Ontmoetings Plaatsen geformuleerd. Tevens worden er aanbevelingen gedaan om verdere invulling te geven aan de ‘gouden regels’. Ook Stichting Paladijn, jongeren zelf en een buurtcommissie hebben voorzitten gegeven, welke in het hiernavolgende zijn verwerkt.

4.2 Algemene visie

De gemeente Valkenswaard hanteert de volgende visie betreffende het beleid jongeren op straat en de functie van jongerenontmoetingsplaatsen:

“In de gemeente Valkenswaard wordt gestreefd naar een leefbare en veilige omgeving. Een omgeving waarin alle inwoners zich thuis voelen. Waarin ook jongeren een volwaardige en geaccepteerde plaats hebben in de verschillende wijken, maar niet ten koste van anderen in de wijk. De gemeente Valkenswaard acht het wenselijk om in de gemeente, waar mogelijk, structurele locaties aan te merken als ontmoetingsplaatsen. Bij de verwezenlijking van deze ontmoetingsplaatsen dienen de ‘gouden regels’ daar waar mogelijk en relevant doorlopen te worden;

- integrale aanpak;
- het betrekken van jongeren bij de planvorming en uitvoering;
- het betrekken van omwonenden bij de planvorming en uitvoering;
- de criteria voor jongerenontmoetingsplaatsen;
- veiligheid rondom jongerenontmoetingsplaatsen;
- duidelijkheid over eigendom en beheer;
- duidelijkheid over plaatsen en verwijderen.”

Als aanvulling op de jongerenontmoetingsplaatsen op straat kunnen ook een tienercentrum en een open jongerencentrum (OJC) aansprekende activiteiten bieden voor (hang)jongeren. Deze aanvulling wordt verder niet in deze nota uitgewerkt omdat vanuit het Meerjarenplan Integraal Jeugdbeleid voor het tienercentrum en het OJC andere trajecten in gang zijn gezet.

4.3 Specifieke visie met bijbehorende aanbevelingen

De specifieke visie met bijbehorende aanbevelingen kunnen in twee delen worden ingedeeld:

- 1) visie en aanbevelingen met betrekking tot jongeren op straat
- 2) visie en aanbevelingen met betrekking tot jongerenontmoetingsplaatsen (JOP's)

4.3.1 Visie en aanbevelingen met betrekking tot Jongeren op Straat

De gemeente Valkenswaard werkt samen met Stichting Paladijn en de Politie Brabant Zuidoost in het zogenaamde overleg “jongeren op straat”. Op afroep wordt Halt ingeschakeld.

De volgende rollen en taken van de gemeente, jongerenwerk (Stichting Paladijn), politie en bureau Halt kunnen worden onderscheiden:

- * De gemeente Valkenswaard is verantwoordelijk voor het welzijn van alle burgers in de gemeente. Burgers, jong en oud, moet zich wel voelen in de gemeente. Leefbaarheid in wijken en buurten is van belang. Er dient voor iedereen een plek te zijn om, al of niet in groepsverband, jezelf te kunnen zijn en je plaats in de samenleving te vinden. Bij welzijn of welbevinden hoort veiligheid en woongenot. De gemeente regisseert en coördineert, schept voorzieningen, draagt zorg voor een centrale klachtenregistratie, stelt beleid op en evalueert dit beleid. Om deze taak uit te kunnen voeren werkt de gemeente nauw samen met de hierna volgende instanties.

- * De werkwijze van het jongerenwerk (Stichting Paladijn) is begeleiden/ondersteunen, bemiddelen en toeleiden naar activiteiten.
- * De politie benadert de problematiek vanuit een openbare orde visie. Wanneer de omstandigheden dat toelaten zal de politie begeleiden, bemiddelen of licht corrigerend optreden. Daar waar begeleiden en bemiddelen geen effect sorteren treedt de politie corrigerend of repressief op.
- * Bureau Halt draagt zorg voor maatstraf voor wetovertreders.

De gemeente ziet organisaties die taken en activiteiten uitvoeren met betrekking tot jongeren op straat en jongerenontmoetingsplaatsen als partners. Gemeente en partners maken afspraken c.q. wisselen informatie uit over:

- De actuele (overlast)situaties en rondhangende groepen die bij de diverse partijen in beeld zijn. Hierdoor blijven alle partijen op de hoogte van wat zich op straat en ontmoetingsplaatsen afspeelt.
- Grensbepaling tussen begeleiden, correctief - en repressief optreden en de daadwerkelijke uitvoering daarvan. Op grond van de voor iedere samenwerkingspartner beschikbare informatie kan een samenhangende actie worden uitgezet, waarbij eenduidige afspraken kunnen worden gemaakt. Dit is van belang, omdat de partners elkaars rollen/functies aanvullen c.q. elkaar opvolgen in de keten. Tegenstrijdigheden in aanpak kan richting de jongeren verwarring veroorzaken.
- Locatiebepaling en inrichting van aan te leggen / te verplaatsen / te wijzigen JOP's.
- Het instellen van gedragsregels bij nieuwe formele ontmoetingsplaatsen

De voorgaande opsomming maakt meteen duidelijk wat de meerwaarde is van het overleg; het versterkt de positie van de partners in de keten.

Met de meeste kinderen en jongeren in Valkenswaard gaat het gelukkig goed. Tegelijkertijd constateren we ook dat er kinderen/jongeren zijn die steun nodig hebben om op te kunnen groeien tot een zelf - en sociaal redzaam burger van onze maatschappij. Eveneens moeten we vaststellen dat aan het gedrag van bepaalde kinderen en jongeren nadrukkelijker grenzen moeten worden gesteld. Maar naast dit 'strengere optreden' moet ook steeds 'een uitgestoken hand' beschikbaar zijn.

Dit vraagt om een goed samenspel van instanties die in de leefwereld van kinderen en jongeren actief zijn. Goede en regelmatige informatie-uitwisseling, adequate samenwerking, relevante interventies op de juiste momenten. Professionals uit verschillende vakgebieden dragen bij aan vorm, inhoud en uitvoering het versterken van sociale competenties, het stellen van grenzen en waar nodig begeleidend, correctief of in het ernstigste geval repressief in te grijpen.

De gemeente Valkenswaard zal de onderstaande definities hanteren voor begeleiding, correctief en repressief optreden;

Begeleidend optreden:

Het betreft hier een beheersbare problematiek die door het 'versterken van de sociale competenties' van kinderen, jongeren, ouders en medeopvoeders het hoofd geboden kan worden. Diverse vormen van hulpverlening kunnen hierbij horen. Begeleiden in deze context betekent letterlijk: "iemand voor langere tijd helpen bij een proces of bezigheid". (van Dale, Hedendaags Nederlands).

Correctief optreden:

Het betreft hier een problematiek die geregistreerd moet worden, aangezien er sprake is van hinderlijk gedrag gecombineerd met verstoring van de openbare orde. Het stellen van grenzen in positieve en negatieve zin. Daar waar de openbare orde verstoord wordt, wordt in eerste instantie in positieve zin getracht bij te sturen. Men houdt een spiegel voor, zodat de gelegenheid wordt geboden om zelf correcties aan te brengen in het gedrag etc. Als deze positieve aanpak geen gewenst resultaat oplevert, worden negatieve correcties gegeven, zoals waarschuwingen en bekeuringen. Correctief betekent letterlijk: "middel om een begane fout te herstellen" (van Dale, Hedendaags Nederlands).

Repressief optreden:

Het betreft hier een openbare orde problematiek. Bij alle vormen van hinderlijk en aanstootgevend gedrag; maar ook zwaardere criminaliteitsvormen, zoals handel in drugs, zwaardere geweldpleging en geweldpleging met diefstal wordt repressief ingegrepen. Hier wordt geen ruimte ter verbetering geboden, maar onmiddellijk ingegrepen. Het kan hier ook gaan om opsporing en vervolging. Repressief betekent letterlijk: “dienend om te onderdrukken, te beteugelen”. (van Dale, Hedendaags Nederlands)

Naast een groepsgewijze aanpak zal er aandacht moeten zijn voor individuele problemen van jongeren op straat.

Aanbeveling 1: Verbetering samenwerking in een multidisciplinair team jongeren op straat

Uit de werkbijeenkomsten (zie 1.2), werd duidelijk dat samenwerking tussen gemeente, Stichting Paladijn en de Politie nog verbeterd kan worden op de volgende gebieden:

- Het beleid “Jongeren op Straat” dient door alle met de gemeente op dit vlak samenwerkende instellingen onderschreven te worden;
- Werkafspraken en procedures dienen ontwikkeld te worden als handvat voor de ketenpartners. Hierin moet de gemeente haar regiefunctie duidelijk neerzetten;
- Jaarlijks wordt er door het multidisciplinair team een kort en bondig evaluatieverslag gemaakt bestemd voor het college van burgemeester en wethouders ter informatie. Het jongerenplatform Youth ID en het Platform Integraal Jeugdbeleid dienen hier een afschrift van te ontvangen.
- Indien het nuttig of noodzakelijk wordt geacht kan het team op afroep versterkt worden met bijvoorbeeld Jeugdzorg en/of de leerplichtambtenaar.

Aanbeveling 2: Eenduidigheid met betrekking tot begeleiding, correctie en repressie

De partners dienen zich te conformeren aan de definities voor begeleidend, correctief en repressief optreden zodat er in de uitvoering geen verwarring kan ontstaan.

Aanbeveling 3: Koppeling met Integraal Veiligheidsbeleid

Met dit beleidskader wordt beoogd overlast door jongeren te voorkomen. Maar in situaties waar dat niet lukt en een jongerengroep steeds meer overlast veroorzaakt of zelfs crimineel gedrag gaat vertonen dient er ook een signaal uit te gaan naar het Integraal Veiligheidsbeleid (IVB). Omdat de Politie, naast de gemeente, zowel in het multidisciplinair team als in het IVB is vertegenwoordigd wordt aanbevolen dat de Politie het IVB, indien relevant, informeert over de jongerengroepen. Op die manier is de koppeling met het IVB verzekerd en kan het IVB, daar waar nodig, als kapstok dienen om op te treden tegen de jongerengroepen

Aanbeveling 4: Procedure klachtenmeldingen jongeren op straat

In de praktijk komen er met regelmaat klachten binnen bij voornamelijk de volgende drie instanties; de gemeente, de politie en Stichting Paladijn. Grofweg kunnen twee soorten klachtmeldingen worden onderscheiden: overlast door/van jeugd en overige vernielingen/beschadigingen.

Om deze klachtmeldingen uniform en eenduidig te kunnen behandelen, is een procedurebeschrijving noodzakelijk. In bijlage 4 is de “Procedure klachtmeldingen Jongeren op Straat” die samengesteld is door de genoemde drie instanties. In bijlage 5 is een ‘Klachtenregistratieformulier Jongeren op Straat’ opgenomen, zodat er uniform gewerkt kan gaan worden door in ieder geval Stichting Paladijn en de gemeente. De politie hanteert hun eigen registratiesysteem, het GIDS-systeem. Jaarlijks kan naar aanleiding van de geregistreerde klachten door het multidisciplinair team bekeken worden welke ontwikkelingslijnen er te zien zijn. Op verzoek kunnen deze ontwikkelingslijnen aan het college/gemeenteraad worden verstrekt.

De ‘Procedure klachtmeldingen’ en het ‘Klachtenregistratieformulier’ dienen na vaststelling van het beleid gevolgd c.q. gebruikt te worden. Het is mogelijk dat op basis van ervaringen in de praktijk de procedure en het registratieformulier aangepast worden.

Aanbeveling 5: Inzicht verwerven in de type jeugdgroepen die zich in Valkenswaard begeven

In § 2.2 is een algemeen gangbare verdeling in jeugdgroepen op basis van meer of mindere mate van overlast. Aansluitend daarop is een verdeling gepresenteerd op basis van het mobiliteitsprincipe.

Aanbevolen wordt om deze twee verdelingen te integreren in één schema waarin de bestaande jeugdgroepen van Valkenswaard opgenomen dienen te worden. Eens per half jaar dient het schema door het multidisciplinair team geactualiseerd te worden, aangezien groepen snel van samenstelling kunnen wijzigen.

Ook dit ingevuld schema geeft informatie en biedt inzicht aan de eindverantwoordelijken van de diverse instellingen die werkzaam zijn voor en met jongeren op straat, denk aan het gemeentebestuur en directies Stichting Paladijn en de politie. Op basis van de inventarisatie kan een betere inschatting worden gemaakt van te verwachten werkzaamheden op uitvoerend vlak. In bijlage 6 is het nog niet ingevulde geïntegreerde schema opgenomen. De invulling ervan zal op initiatief van de gemeente door het multidisciplinair team gedaan worden.

Aan de hand van het schema kan onder andere bepaald worden hoe er omgegaan dient te worden met een bepaalde jongerengroep en, zoals in de volgende paragraaf aan bod zal komen, kan de locatie bepaald worden.

In hoofdstuk 2 zijn de vier categorieën jongerengroepen genoemd: rondhangende, hinderlijke, overlastgevende en criminele jongerengroepen. Met deze verschillende jeugdgroepen zal beleidsmatig anders omgegaan worden⁵. Met de *rondhangende jongerengroepen* is weinig of niets aan de hand. Jongeren ontmoeten elkaar op een plek en op een wijze die ze zelf gekozen hebben en zijn daar tevreden over. De plek op zichzelf is geschikt. Kleine irritaties of onvolkomenheden kunnen worden opgelost door een prullenbakje of een paar doelpaatsjes en enkele basisafspraken, bijvoorbeeld over het tijdstip waarop het rustig moet zijn.

De *hinderlijke jongerengroepen* vervelen zich. Ze komen samen op een plek die voor hen weinig uitdaging biedt en ook niet zo geschikt is. Ze hebben het gevoel dat er voor hen niks te doen is en dat zo overal worden weggestuurd of weggekeken. Maar het zijn geen jongeren die veel problemen hebben. Het is belangrijk samen met hen naar een oplossing te zoeken in de vrijetijdssfeer. Die oplossing kan bestaan uit een nieuwe ontmoetingsplek, het verbeteren van de huidige ontmoetingsplek, maar ook uit andere activiteiten of uit een combinatie van beiden. Jongerenwerker en wijkagent zijn belangrijk voor de begeleiding.

In *overlastgevende en criminele jongerengroepen* bevinden zich jongeren met risicogedrag. Ze vertonen vaak beginnende problemen als overmatig gebruik van alcohol of andere middelen, vandalisme, dreigend gedrag naar voorbijgangers. Het zijn allemaal zaken die in andere groepen ook wel eens voorkomen, maar het gaat om de mate waarin. Wie contact met de jongeren legt, komt al snel tot de conclusie dat er meer aan de hand is, in ieder geval bij een deel van de groep; problemen thuis, problemen op school of zelfs invloed van het criminele circuit. Andere jongeren uit de groep zijn te beschouwen als meelopers of hangen er maar zo'n beetje bij. Het is niet eenvoudig voor een dergelijke groep een afgerond recept te geven. Het is in ieder geval duidelijk dat voor zo'n groep een gezamenlijke aanpak nodig is, die niet op de schouders van één instelling kan rusten. Voor dergelijke groepen en ook individuele jongeren die buiten de boot dreigen te vallen zullen gemeente, politie en de jongerenwerker, eventueel aangevuld met HALT, samen een begeleidings- c.q. bemiddelingplan moeten ontwikkelen. Hierbij is de koppeling met het IVB (aanbeveling 3) evident.

Aanvullend op deze indeling zijn in hoofdstuk 2 drie mobiliteitscategorieën genoemd. Afhankelijk van de categorie fietsjeugd, brommerjeugd of autojeugd kan invulling gegeven worden aan de locatie voor een jongerenontmoetingsplaats. Hierop wordt zoals gezegd in de volgende paragraaf verder ingegaan.

⁵ Gebaseerd op "Rondhangende jongeren", J. Noorda

4.3.2 Visie en aanbevelingen met betrekking tot Jongeren Ontmoetings Plaatsen

Op basis van het mobiliteitprincipe, wat nader is uitgewerkt in het schema in § 2.2, kunnen voor de drie categorieën jongeren verschillende soorten locaties worden bepaald, waar een JOP het meest tot haar recht komt.

Voor de fietsjeugd, hiermee wordt de groep 12 tot en met 15 jaar bedoeld, is een ontmoetingsplaats in de buurt of wijk geschikt. Deze jeugd is al wat mobieler en veroorzaken met hun vervoermiddel geen overlast.

De brommerjeugd, hiermee wordt de groep 16 tot en met 18 jarigen bedoeld, is nog mobieler dan de fietsjeugd. De brommers veroorzaken in veel gevallen de grootste irritatie en overlast bij omwonenden. Vandaar dat voor deze groep een ontmoetingsplaats aan de rand van een wijk geschikter zou zijn.

De autojeugd, de groep van 18 jaar en ouder, hebben qua mobiliteit geen begrenzing meer. Deze groep heeft ruimte nodig om te parkeren en willen zelf veelal niet meer in de buurt van hun eigen woning vertoeven. Vandaar dat de randen van het dorp dan in beeld komen voor deze jongeren.

Buiten deze verdeling om is er ook nog de niet fietsende jeugd, de allerjongsten. Voor deze ‘categorie’ is de tuin rondom het woonhuis en ‘de speeltuin op de hoek’ de geëigende ontmoetings- c.q. speelplaats.

Eind 2004 zijn de bevindingen met de overdekte JOP (container) aan de Pastoor Heerkensdreef geëvalueerd⁶. Daarbij zijn de plus- en minpunten aan bod gekomen vanuit de verschillende partijen⁷ en het heeft geresulteerd in een aantal aandachtspunten. Als we, los van de locatie en eventuele problematiek, kijken naar de aspecten die sec betrekking hebben op de container vallen deze uitspraken op:

- Jongeren vinden de overkapping fijn. Maar de JOP is vaak vies en de container was niet nodig geweest. Een plaats met enkele bankjes was genoeg geweest.
- Beheerders sportpark geven aan dat de lampen in de JOP niet vandalismebestendig zijn.
- Jongerenopbouwwerker meldt dat de container eigenlijk geplaatst is voor een groep jongeren die al weg is c.q. niet meer bestaat.
- De proporties van de JOP zijn niet goed: de overkapping is te groot en de buitenruimte is te klein. De overkapping wordt eigenlijk alleen maar gebruikt als het slecht weer is.
- De voorziening hoeft niet perse mooi te zijn.
- Onderhoud van de JOP is een probleem. Het is moeilijk hiervoor iets te regelen. Niemand voelt zich verantwoordelijk voor de onderhoudstoestand.

Geconcludeerd kan worden dat de container op zich geen succes was, daarnaast een erg lang realisatietraject kent en in ieder geval niet tegen de kosten⁸ opweegt. Voor de politie is het wel van belang om bij slecht weer een verwijfsplaats te hebben naar een overdekte JOP. De locatie wordt ook veelvuldig gebruikt door jongeren. De gemeente is dan ook van mening dat de enige overdekte formele JOP aan de Pastoor Heerkensdreef daarom vooralsnog gehandhaafd moet blijven maar gezien de ervaring er geen nieuwe overdekte JOP's ontwikkeld zullen worden. Naast de container zijn er, zoals in hoofdstuk 2 ook aangegeven, grofweg nog twee andere soorten formele, overdekte, ontmoetingsplaatsen: hangmobielen en caravans. Aan beide varianten kleven behoorlijk wat nadelen.

Rest alleen het “bankje” als formele ontmoetingsplaats. Deze minimale variant van een formeel benoemde ontmoetingsplaats in de vorm van een bankje, verlichting en een prullenbak zal in de gemeente Valkenswaard als standaard gaan gelden. Daarbij blijkt uit de literatuur, alsmede uit de evaluatie van de JOP aan de Pastoor Heerkensdreef, dat het goed werkt als er “iets te doen” is qua

⁶ Het complete evaluatieverslag is toegevoegd in bijlage 7.

⁷ Jongeren, jongerenopbouwwerker, politie, beheerders sportpark en gemeente.

⁸ Voor de realisatie van één container is een bedrag van bijna € 20.000,-- incidenteel nodig en € 680,-- structureel voor onderhoud.

sport en ontspanning bij de JOP. Daarbij kan onder andere gedacht worden aan een speelveldje met doelpaatsjes of een basketbalpaal.

Aanbeveling 6: Situering van Jongeren Ontmoetings Plaatsen in Valkenswaard

Om minder ad hoc te werken, dient er een overzicht gemaakt te worden, waarin de huidige JOP's (formeel en informeel) zijn gemarkeerd. Dit biedt inzicht in de spreiding van de JOP's over de totale gemeente en maakt zichtbaar waar eventuele blinde vlekken te vinden zijn. Hierbij zou voor wat betreft de informele ontmoetingsplaatsen onderscheid moeten worden gemaakt naar geschikte/gewenste JOP's en ongeschikte/ongewenste JOP's. De jeugd kiest namelijk zelf uiteraard ook ontmoetingsplaatsen die bijvoorbeeld door dichte bebouwing niet geschikt zijn.

Op basis van de mobiliteitsindeling dient vervolgens een nieuw overzicht gemaakt te worden waarin de mogelijkheden voor aanleg van formele JOP's worden ingetekend voor de diverse leeftijdscategorieën en waarbij rekening gehouden wordt met de criteria voor JOP's (§ 3.5). Overigens heeft het vigerende bestemmingsplan geen betrekking op de minimale variant waarvoor in dit beleid gekozen wordt. Voordat de ontmoetingsplaats daadwerkelijk kan worden aangelegd, dienen de overige 'gouden regels' (hoofdstuk 3) ook nagelopen te zijn.

Aanbeveling 7: Inrichting Jongeren Ontmoetings Plaatsen in Valkenswaard

Niet-overdekte JOP's

Om eenheid in ontmoetingsplekken voor jongeren te verkrijgen binnen de gemeente Valkenswaard, wordt gekozen voor combinaties van 2 banken en een afvalbak. Tevens dient voor verlichting gezorgd te worden indien dat niet voldoende aanwezig is. Als het de bedoeling is een formele JOP te plaatsen zal er tevens een bord met regels geplaatst worden. Los van deze basis zal per situatie bekeken moeten worden welke combinatie met sport/ontspanning gevonden kan worden.

Overdekte JOP's

Naast de reeds aanwezige overdekte JOP zullen geen andere overdekte JOP's meer gerealiseerd worden.

Aanbeveling 8: Eenduidige gedragsregels

Het gedrag van de gebruikers is een belangrijke factor die bepaald of de investering in jongerenontmoetingsplaatsen lonend is. Om veiligheid in en rond de JOP's zo goed mogelijk te waarborgen en behoorlijk gebruik van de voorzieningen te waarborgen is het instellen van gedragsregels een bruikbaar instrument. Bij behoorlijk gebruik zal de overlast voor omwonenden minimaal zijn.

Voor het gebruik van formele JOP's in de gemeente Valkenswaard gelden gedragsregels en afwijkend gedrag wordt niet gedoogd. Dit wordt duidelijk gecommuniceerd met de jongeren en op het naleven van afspraken wordt nauwlettend toegezien; door middel van begeleiding, correctief optreden of repressieve maatregelen (aanbeveling 2). Het voortdurend niet nakomen van gedragsregels kan leiden tot sluiting/verwijdering van een JOP.

Standaard zullen de volgende gedragsregels op een bord bij een JOP geplaatst worden. Afhankelijk van de plaatselijke omstandigheden en eventueel in overleg met de gebruikers kunnen aan de standaardregels nog aanvullende regels toegevoegd worden.

GEDRAGSREGELS JONGEREN ONTMOETINGSPLAATS GEMEENTE VALKENSWAARD

- ☺ Houd de JOP en omgeving schoon; gooi afval in de afvalbakken.
- ☺ Houd de JOP en omgeving gaaf en heel.

- ☹ Houd het leuk voor iedereen; voorkóm overlast.
- ☹ Gebruik van alcohol en drugs, vuurwerk en wapens zijn niet toegestaan.
- ☹ Parkeer fiets, brommer of auto op de daarvoor bestemde plaatsen.
- ☹ Val niemand lastig.

- ☺ **Veel plezier !**

Bij vervanging van bestaande borden worden de nieuwe borden geplaatst om zo tot uniformiteit te komen.

Aanbeveling 9: Financiën

In het integraal jeugdbeleid is budget ad € 5.500,-- opgenomen voor de jaarlijkse plaatsing/vervanging van 8 bankjes en 4 afvalbakken, zijnde 4 jongerenontmoetingsplaatsen. Rekening houdend met afschrijving en onderhoud is uit de praktijk gebleken dat dit een reëel aantal is. Het legen van afvalbakken valt onder het budget straatreiniging. Voor het maken/plaatsen van gedragsregelborden is in het jeugdbeleid geen specifiek budget gereserveerd. De kosten hiervoor worden geschat op € 1.200,--⁹ per vier. Ook voor het plaatsen van eventuele verlichting is geen apart budget gereserveerd. De kosten hiervoor worden geschat op € 2.800,--¹⁰ per vier. Naast deze basis voor een jongerenontmoetingsplaats moet budget gereserveerd worden voor de eventuele sport/speelvoorziening. Aanbevolen wordt één aparte post voor jongerenontmoetingsplaatsen te creëren ad € 25.500,-- per jaar) waarin het totale budget voor de bankjes, afvalbakken, lichtmasten en gedragsregelborden (ad € 9.500,--) en het budget voor de aanleg van sport/speelvoorziening (ad € 16.000,--) zijn samengevoegd.

⁹ Raming van kosten per stuk; Bord: € 130,--, paal en bevestigingsbeugels € 70,--, plaatsen € 100,--

¹⁰ Raming van kosten per stuk; Lichtmast: € 100,--, armatuur: € 150,--, vergunning Essent: € 330,--, plaatsen en aansluiten op stroomkabelnetwerk € 120,--

BRONVERMELDING EN LITERATUURLIJST

Meerjarenplan Integraal Jeugdbeleid

Gemeente Valkenswaard 2002 – 2006

Werkplan 2004

Stichting Welzijn Valkenswaard (inmiddels Stichting Paladijn)

Probleemanalyse in een notendop

Buurt Schepelweijen Noord in Dommelen

Enquête VAB

Scholengemeenschap Were Di 2004

Hangplekken een nieuwe rage

Noorda en Veenbaas; VU uitgeverij Amsterdam

De Nieuwe Rage geëvalueerd

VU Amsterdam

Hang them high

R.H. Krist 2002

Van Hangjongeren tot Zitouderen

R.H. Krist 1999

De kern van de taak

Politie & Wetenschap nr. 15; 2004

Jeugdgroepen in beeld

Politie & Wetenschap nr. 6; 2004

Ruimte voor regie

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties 2003

Rondhangende jongeren

Artikel van J.J. Noorda

Bijlage 1: Rondhangen is zo oud als de wereld

Het rondhangen van jongeren in de openbare ruimten is zo oud als de wereld. Er zijn altijd plekken geweest waar jongeren elkaar ontmoetten om te praten, te flaneren en indruk te maken op vrienden en vriendinnen en misschien een partner te ontmoeten¹¹. Vooral zon – en feestdagen, kermissen en jaarmarkten waren hiervoor geschikt. Verhalen over drankmisbruik en vechtpartijen maken duidelijk dat er ook wat dat betreft weinig nieuws onder de zon is.

Ook het verzet tegen dit rondhangen in zijn verschillende uitingsvormen is niet van vandaag of gisteren. Meisjes werden eeuwen geleden al gewaarschuwd voor de gevaren van de straat en het risico van reputatieverlies en ongewenste zwangerschap. Maar een echt offensief tegen straatvertier werd pas ingezet in de 19de eeuw, toen de opkomende burgerij steeds meer zorg ging besteden aan de opvoeding van kinderen, die immers de fakkel van hun pas verworven maatschappelijke positie verder moesten uitdragen. Het jeugdverenigingsleven bleek een probaat middel om deze nieuw middle-class jeugd van de straat te houden. Via de kerken, het clubhuiswerk en de arbeidersbeweging werd tenslotte ook geprobeerd de jeugd en de lagere klassen te waarschuwen, en niet zonder succes. Het schrikbeeld van de ‘straatjongen’ of ‘straatmeid’ als gevaar voor de openbare orde was geboren.

Na de tweede wereldoorlog vond opnieuw een grote verandering plaats. De jeugd kreeg meer vrije tijd en meer zakgeld te besteden en liet zich minder gemakkelijk de wet voorschrijven door het verenigingsleven van de traditionele zuilen. De jeugdcultuur waaide via James Dean en de West Side Story ook naar Nederland. Eigen muziek en eigen vervoersmiddelen, te beginnen met de brommer, verstoorde de stilte. Weinig jongeren lieten deze rages onberoerd, maar de mate waarin liep aanzienlijk uiteen. Gezagdragers en hooggeleerde (voornamelijk) heren, maakten zich ernstig zorgen over de ‘maatschappelijke verwildering’ van een deel van de jeugd. Hierdoor werden de termen asfaltjeugd, nozems en brozems¹² geïntroduceerd¹³.

Niet iedereen was overigens zo verontrust over deze (nieuwe) uitingen van jeugdcultuur op straat. Langzamerhand ontstond meer oog voor de eigen waarde die rondhangen van jongeren kan hebben als manier om elkaar te ontmoeten en onder elkaar te zijn. Een onderzoek uit de jaren tachtig ziet dit rondhangen vooral als het claimen van een soort zone van vrijheid. Op de straathoek, op het pleintje, bij het winkelcentrum, bij de patatzaak zijn de jongeren even los van de controle van thuis. Zo’n plek is ook een trefpunt om vrienden te ontmoeten: je weet dat je vrienden altijd op die hoek te vinden zijn, en daarom ga je daar met z’n allen naar toe. Van belang is ook het symbolisch bezetten van een eigen plek in de openbare ruimte, waar niet al te veel sociale controle op is, zoals het pleintje bij het winkelcentrum of de straathoek is *hun* plek die ze met hun fysieke aanwezigheid, met hun eigen brommer en met eigen activiteiten, en soms met baldadig vertoon afschermen. Ze oefenen als het ware een bepaalde macht uit in een bepaalde straat. Dat klinkt redelijk positief, maar er is ook sprake van een negatieve selectie. Jongeren die over voldoende al of niet overdekte ontmoetingsplaatsen beschikken, bijvoorbeeld omdat zij actief zijn in het verenigingsleven, hebben vaak minder behoefte om zich op straathoeken en pleintjes op te houden. Anders gezegd: de ontmoetingsplaatsen worden vaak bezet gehouden door jongeren die (relatief) ongeorganiseerd zijn, dat wil zeggen een lage graad van deelname hebben aan het georganiseerd verenigingsleven. Maar het is niet zo, dat allerlei instanties zich nu moeten storten op rondhangjongeren. Het is een authentieke uiting van (vaak laaggeschoolde) jongeren, die een eigen waarde heeft en die het niet verdient om automatisch tot probleem te worden uitgeroepen¹⁴.

Na dit veldwerkonderzoek dat medio de tachtiger jaren werd gepubliceerd hebben zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan, die ook het rondhanggedrag van jongeren niet onberoerd heeft gelaten. Het zijn voor een deel veranderingen van stedenbouwkundige aard. Het verschijnsel van de compacte

¹¹ Hangplekken, een nieuwe rage? 2002 (Noorda/Veenbaas).

¹² Nozems op brommers.

¹³ Hazekamp 1995; Dresden-Coenders 1991.

¹⁴ Hazekamp, 1985.

stad of nieuw opgezette woonwijk heeft in combinatie met de toegenomen verkeersdruk het aantal informele ontmoetingsplaatsen voor jongeren teruggedrongen. Woon – en werkbestemming werden bovendien in toenemende mate gescheiden, waarbij nieuwbouwwijken verzeiden, die met rust en ruimte adverteerden. De plannen voor deze wijken voorzagen vaak in speelplekken voor kinderen, maar hielden geen rekening met het feit dat deze kinderen tien jaar later heel andere behoeften zouden hebben. Informele ontmoetingsplekken die jongeren, als het eenmaal zover is zelf uitkiezen, passen niet in dit plaatje en leveren veel boze telefoontjes op van buurtbewoners die kunnen wijzen naar een bestemmingsplan. Ook in de winkelcentra worden groepjes van samenscholende jongeren niet op prijs gesteld. Omdat er van zo'n groep een dreigende werking uit kan gaan kunnen ze (potentiële) klanten afschrikken. Op het platteland doen zich vergelijkbare ontwikkelingen voor, zij het uiteraard op veel kleinere schaal.

Van minstens zo groot belang zijn de maatschappelijke veranderingen. De afbrokkeling van de zuilen heeft zich voortgezet en aan het voortschrijdende individualisme lijkt nauwelijks nog een grens te bestaan. Voor jongeren betekent dit dat de greep van het officiële verenigingsleven verder is afgenomen. Het aantal jeugdleden van sport – en andere verenigingen, loopt na het dertiende jaar drastisch terug. Daar staat tegenover dat jongeren meer te besteden hebben. Het is heel gewoon geworden om na je vijftiende op een doordeweekse avond of in het weekend bij te verdienen. Meer geld betekent minder behoefte aan rondhangen en meer mogelijkheden om je vrije tijd door te brengen in het commerciële circuit, variërend van horecagelegenheden tot sportschool¹⁵. Er blijft echter een aanzienlijk deel van de jeugd over, die zich minder laat aanspreken door het verenigingsleven, niet avond na avond aan het huiswerk zit en ook (nog) niet over de mobiliteit en financiële middelen beschikt om hun vertier in het commerciële circuit te zoeken. Ook het sociaal-cultureel jongerenwerk blijkt niet over de middelen te beschikken om aansprekende reguliere activiteiten aan te bieden. Wat leeftijd betreft ligt hier het zwaartepunt tussen de twaalf en zestien jaar¹⁶ (zie: 1.3 'gebrek aan alternatieven'). Uit onderzoeken en in de praktijk blijkt dat laaggeschoolde jongeren, vaak in de meerderheid zijn. Voor deze jongeren blijven de straat en de openbare ruimte een aantrekkelijk ontmoetingspunt. Ze willen onder elkaar zijn en hun grenzen uitproberen. Stoer gedrag en het experimenteren met middelen – variërend van sigaretten en drank tot softdrugs – kunnen daarvan een onderdeel zijn. Het is voor hen ook belangrijk bij een groep te horen en solidair te zijn als tegenwicht tegen de prestatiedruk op school en de eisen van de ouders en de maatschappij¹⁷.

¹⁵ Hangplek een nieuwe rage VU 2001.

¹⁶ "Hang them high", R. Krist 2002.

¹⁷ Maarsingh e.a. 1998 // Ter Bogt e.a. 1992.

Bijlage 2: Kenmerken van jongerengroepen

‘Een geheel eigen ontwikkeling van taal, mode en gedragscodes, gecreëerd door de jeugd’. Zo luidt de definitie van het begrip ‘jeugdcultuur’ c.q. jeugdgroep (verder alleen jeugdcultuur genoemd).

De jeugdcultuur omvat in theorie 5 kenmerken:

- verscheidenheid en snelle verandering
- groepsconformisme
- inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen
- neiging extreem te zijn
- grensoverschrijdend karakter

Een eerste kenmerk van jeugdcultuur is de *verscheidenheid en de snelle verandering*. Er is geen sprake van één jeugdcultuur, maar van een grote diversiteit (subculturen). De jeugdsbculturen en de ‘attributen’ hiervan, zoals muziek en kleding, veranderen razend snel. Binnen drie tot vijf jaar lijkt een stijl of cultuur al zwaar verouderd te zijn. Niettemin zijn er bij vergelijkingen van jeugdsbculturen, zowel horizontaal als in tijd, wel gemeenschappelijke factoren aan te wijzen, zoals uit onderstaande kenmerken zal blijken.

Een tweede kenmerk is het *groepsconformisme*. Dit conformisme heeft echter de functie van zich te onderscheiden: van ouderen en van andere groepen. Er is sprake van twee soorten invloeden, of vormen van sociale controle, die het conformisme in de hand werken:

- grote bewegingen met bepaalde popgroepen, muziekstijlen en idolen als oriëntatiepunt vormen een *externe* sociale controle
- concrete ‘peer groups’ (= groep van gelijken) vormen een *interne* sociale controle. Wie foute kleren aanheeft voor gebombardeerd tot ‘lullo van de week’.

Een derde kenmerk is dat jeugdculturen *inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen*, zowel in positieve als in negatieve zin. Kenmerkend is dat veel jeugdculturen zowel verzet tegen als verlengstuk van bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen zijn (actie voeren tegen de verzakelijking van de maatschappij en hierbij gebruik maken van geavanceerde technische en communicatie-apparatuur tot extreem rechtse jeugdculturen die zich verbinden met het opkomend fascisme).

Een vierde kenmerk is dat jeugdcultuur meestal de *neiging heeft extreem te zijn*. Dit hangt samen met de behoefte tot aftasten van grenzen. Dit komt tot uiting in het taalgebruik en een voorkeur voor extreme uitspraken. Het komt ook tot uiting in de kleding, provocerend en sexy of juist niet. De neiging tot extremiteit is een manier om om te gaan met onzekerheid en het zoeken naar eigen identiteit. Jeugdculturen hebben iets paradoxaals. Ze zijn vaak vernieuwend én conservatief, grensoverschrijdend én ritualiserend. Punks steken zich vaak in een semi-militair tenue, met camouflagebroeken en soldatenkistjes, waarmee ze schoppen tegen alles wat met gezag en militarisme te maken heeft.

Een vijfde kenmerk is het *grensoverschrijdende karakter* van jeugdcultuur. Invloeden en uitingvormen verplaatsen zich wereldwijd. Bepaalde muziek en kleding, maar ook opvattingen duiken in de Verenigde Staten op en verplaatsen zich niet alleen naar Europa, maar ook naar de andere werelddelen. Omgekeerd nemen jeugdculturen in de Verenigde Staten elementen van andere werelddelen over.

De functies van jeugdgroepen en jeugdculturen:

- jeugdcultuur helpt adolescenten zich los te maken van het ouderlijk milieu en een eigen identiteit en eigen plaats/plek te ontwikkelen
- de jeugdcultuur biedt een nieuwe vorm van veiligheid en referentiekader
- de groepsdruk heeft veel invloed op het individuele gedrag; de jeugd wil erbij horen

- jeugdcultuur biedt een mogelijkheid om grenzen op te zoeken en te experimenteren met gevoelens en gedragingen (seksualiteit, geweld, religie, sociale vaardigheden etc.)
- jeugdcultuur geeft de mogelijkheid om te leren omgaan met problemen. Veel jongeren in de adolescentie hebben last van eenzaamheidsgevoelens, depressiviteit, zelfdodingfantasieën, en een negatief zelfbeeld. Dit kan leiden tot (extreme) agressie en eetproblemen. Allerlei vormen van jeugdcultuur – muziek, teksten van bepaalde songs, opvallende kleding en gezamenlijke gedragingen – bieden de mogelijkheid om op een geritualiseerde manier deze negatieve gevoelens te uiten
- jeugdcultuur biedt een context voor het zoeken naar contacten met leeftijdsgenoten en het vinden van een partner los van het ouderlijk milieu en aansluitend bij de eigen voorkeur
- jeugdcultuur kan vernieuwingsbewegingen in de maatschappij een eigen vorm geven, die kunnen leiden tot een openbare discussie
- jeugdcultuur kan door zijn voorliefde voor ritueel en zingeving een bijdrage leveren aan het instandhouden van gebruiken en rituelen en folklore binnen bepaalde gemeenschappen
- jeugdcultuur kan door zijn voorliefde voor experiment en non-conformisme een rol spelen bij vernieuwingen en doorbraken in kunst en cultuur
- jeugdcultuur heeft door zijn globaliserende karakter een rol in het verspreiden van ideeën en gedragswijzen over de hele wereld

Bijlage 3: Vier categorieën jongerengroepen

<i>Rondhangende jongerengroepen</i>	- hangen rond in hun eigen wijk op (informele) hangplekken - de omvang van de groep is wisselend, in de leeftijd vanaf de overgang van de basisschool naar het voortgezet onderwijs - men wil ergens bijhoren (zoeken naar identiteit) - de samenstelling is wisselend - de overlast is beheersbaar - de verwijzing naar formele hangplekken is mogelijk - de toeleiding naar reguliere activiteiten is haalbaar
<i>Hinderlijke jongerengroepen</i>	- hangen rond in hun eigen wijk op een of meerdere plekken - de omvang van de groep ligt tussen de 10 en 20 jongeren in de leeftijd tussen 13 en 16 jaar - bepaalde jongeren spelen een leidende rol - een overwegende Nederlandse achtergrond - weinig wisseling in de samenstelling; nieuwelingen worden relatief gemakkelijk toegelaten - het merendeel van de jongeren gaat naar school VBO/MAVO, of heeft een werkkring - alcohol of softdrugs gebruik is veel gewoner dan het gebruik van XTC of andere drugs - ze zijn 'gespecialiseerd' in hinderlijk gedrag (rondhangen, geluidsoverlast, provoceren, overtreding van verkeersregels, vernielingen etc.) - binnen dergelijke groepen bestaat een lichte neiging om zich te verzetten tegen het openbaar gezag. Ze gaan wel over de schreef, maar zijn nog goed te corrigeren. Dat leidt hooguit tot een HALT-afdoening.
<i>Overlastgevende jongerengroepen</i>	- de omvang van deze groep ligt tussen de 10 en 20 leden, en de leeftijd ligt een fractie hoger dan die van hinderlijke groepen. Het opleidingsniveau is (vaak) iets lager - het betreft vaak jongeren die vaak op school zijn afgehaakt én werkloos - de jongeren zijn vaak van verschillende etniciteit - de groep opereert minder wijkgebonden - de jongeren gaan regelmatig stappen, gebruiken fors alcohol, maar ook soft- en harddrugs - ze zijn (soms) betrokken bij openlijke geweldpleging en lichte mishandeling (soms met gebruik van wapens) - ze komen regelmatig in aanraking met politie en een deel van hen is naast een HALT-afdoening of boete ook al tegen een (on)voorwaardelijke vrijheidsstraf aangelopen - deze groepen zijn hechter dan hinderlijke groepen - jongeren die een leidende rol spelen worden als zodanig (h) erkend door de leden - er is een geringe instroom (men komt er niet zo maar binnen) - geweldpleging wordt niet geschuwd - confrontaties met het openbaar gezag zijn vaker en ernstiger dan bij de hinderlijke groepen; daarin komt de antisociale kern van <i>dit</i> type groep naar voren.
<i>Criminele jongerengroepen</i>	- de omvang van deze groep bestaat uit gemiddeld 30 leden - er is een brede spreiding in leeftijd: de jongste leden zijn ongeveer 12 jaar, de oudste leden zijn boven de 20 - qua opleidingsniveau scoren ze extreem laag. Een substantieel deel komt niet verder dan het basisonderwijs en velen zijn werkloos - de samenstelling is vaak etnisch gemengd of volledig allochtoon - de groep heeft een grote actieradius, soms zelfs regionaal en landelijk opererend. Deels om het bezoek aan verschillende uitgaanscentra, deels om criminele reden - alcohol en drugs gebruik zijn breed ingevoerd. Daarnaast handelt dit type jeugdgroep professioneel in drugs - de meerderheid heeft een wapen (veelal steek- of stootwapens); in voorkomende gevallen wordt het wapen gebruikt - de groep scoort hoog op alle vormen van hinderlijk gedrag (dus ook aanstootgevend hanggedrag), maar pleegt ook zwaardere criminaliteitsvormen, zoals handel in drugs, zwaardere geweldpleging, en geweldpleging met diefstal. Het is criminaliteit wegens geweldpleging - in deze groepen hebben jongeren naast geldboetes (on)voorwaardelijke vrijheidsstraffen gekregen

Bijlage 4: Procedure klachtmeldingen Jongeren op Straat

1. Er komt een klacht binnen bij de gemeente, politie of Stichting Paladijn.
2. De klacht wordt geregistreerd op het klachtenregistratieformulier, zie bijlage 4.
3. De klacht wordt, indien van toepassing, onmiddellijk doorgespeeld aan de andere partijen van het overleg jongeren op straat.
4. Indien een spoedactie is vereist, wordt telefonisch afgestemd met betrokken partijen vanuit het overleg jongeren op straat, eventueel zelfs na handelen door politie en/of Stichting Paladijn.
5. Indien geen spoedactie vereist is, wordt de klacht besproken in het maandelijks overleg en wordt een plan van aanpak opgezet.
6. Normaliter legt de jongerenwerker contact met de klachtindiener(s) over de aard en frequentie van de overlast. Tevens wordt contact gelegd met de jongeren. Nagegaan wordt wat de problemen zijn en of de jongeren en eventueel hun ouders bekend zijn.
7. Onderzocht wordt door de jongerenwerker of de buurtbewoners zelf in staat zijn het probleem met de jongeren en/of ouders op te lossen. Eventueel kan hulp door Stichting Paladijn en/of politie geboden worden.
8. Indien het niet mogelijk is om de buurtbewoners zelf aan oplossingen te laten werken en/of als de situatie zodanig is dat het gesprek tussen jongeren/klachtindieners en jongerenwerker onvoldoende werkt, dan wordt door de politie, zo mogelijk samen met de jongerenwerker contact gelegd met de overlast veroorzakende groep. Er worden ter plaatse afspraken gemaakt over de grenzen met betrekking tot:
 - geluid
 - benadering van buurtbewoners
 - drank- en drugsgebruik
 - vervuiling

Bij ernstige overlast worden deze afspraken op het politiebureau gemaakt. In andere gevallen kan een locatie gekozen worden die een lagere drempel heeft. Soms werkt het om de 'gangmakers' van de groep (apart) te benaderen en duidelijk te maken waar hun gedrag toe kan leiden. In zeer ernstige gevallen kan het opleggen van een justitiële sanctie nodig zijn.
9. De jongerenwerker maakt een verslag van gemaakte afspraken. Dit verslag wordt gezonden aan de jongeren, de aanwezige instanties en de klachtindiener(s).
10. Indien een jongere of groep van jongeren zich niet aan de gemaakte afspraken houdt, worden de afzonderlijke groepsleden en hun ouders uitgenodigd op het politiebureau. Ouders hebben in deze ook verantwoordelijkheden. Op hen kan van daaruit een beroep gedaan worden op de verantwoordelijkheid in deze en mee te werken aan de mogelijke oplossing. Het gesprek wordt geleid door de politie. De jongerenwerker is hier zo mogelijk bij aanwezig.
11. De politie maakt een verslag van de gemaakte afspraken en stuurt het verslag aan alle aanwezigen.
12. Zo nodig volgt een gesprek tussen buurtbewoners, ouders en jongeren om samen te zoeken naar mogelijke oplossingen. De jongerenwerker en politie zijn bij dit gesprek aanwezig.
13. Evaluatie / terugkoppeling naar betrokken jongeren, buurtbewoners en deelnemers van het overleg jongeren op straat.
14. Vastleggen van afhandeling van klachten op klachtenregistratieformulier.

Bijlage 5: Klachtenregistratieformulier Jongeren op Straat

Deze registratie is ingevuld door:

0 Gemeente 0 Stichting Paladijn

[illegible]

Bijlage 6: Geïntegreerd schema jeugdgroepen gemeente Valkenswaard

	Weinig hindergevende groep	Hinderlijke groep	Overlastgevende groep	Criminele groep
Fietsjeugd				
Brommerjeugd				
Autojeugd				

Bijlage 7: Evaluatieverslag JOP Pastoor Heerkensdreef

Evaluatie JOP Pastoor Heerkensdreef

aanwezig	datum	nummer
mevr. C. Geldof, de heren L. Damen, S. Vos, M. van Gogh(namens de jongeren), G.v.d. Bogaert, N. Thijs, A. Hendriks (gemeente), G. Dirckx (politie), S. Sezin (Stichting Welzijn), R. Slegers. Afwezig: J. Schutjes, TCV Ginneve, P. Oostveen, M. Verhappen, Valkencourt	6 december 2004	06

kopie aan gespreksdeelnemers, C. Knuijt, F. Staals, burgemeester, M. Wijnen
--

onderwerp/afsprake	actie door/voor
1. Opening en vaststelling verslag vergadering 27 oktober 2003 Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld. M. Verhappen van bureau HALT heeft laten weten zich bij de vergadering te willen voegen als er HALT-gerelateerde zaken spelen in de vergadering De heer J. van den Einden van Valkencourt heeft laten weten niet aan het gesprek deel te nemen: de JOP is tegen de zin van Valkencourt toch geplaatst. 2. Algemene ervaringen Er is sprake van regelmatig wisselende groepen die van de JOP gebruik maken. Er is een groep geweest die er structureel gebruik van maakte maar deze groep is inmiddels verdwenen ivm de koude periode (het betreft een brommergroep). De JOP wordt overigens wel dagelijks gebruikt, maar niet in die mate die eerder werd verwacht. Klachten - In het verleden zijn er (sporadisch) klachten geweest over wietgebruik. Er lijkt op dat gebied geen sprake van een probleemsituatie; - Het idee leeft dat ook jongeren vanuit de jeugdherberg de JOP gebruiken en vernielingen aanrichten. Vaak gaat het om jongeren die geen binding met de plaatselijke gemeenschap hebben en zich dus minder verantwoordelijk voelen voor de omgeving waarin ze verblijven. Frequentie overleg Afgesproken wordt dat het overleg bij elkaar geroepen wordt als de omstandigheden daartoe aanleiding geven. 3. Evaluatie De gemeenteraad heeft uitgesproken dat, voordat er over andere JOP's gesproken kan worden, er eerst een eindrapport moet komen voor de JOP aan de Pastoor Heerkensdreef. Daarom is deze bijeenkomst belegd: om ervaringen uit te wisselen en te evalueren.	

Pluspunten JOP:

- Beheerders sportpark: de situatie rondom de JOP is overzichtelijk en van buitenaf goed verlicht
- Jongeren: geen last van zeurende mensen, de JOP staat achteraf, jongeren mogen daar staan. Op andere plaatsen worden ze weggestuurd. De overkapping is fijn.
- Jongerenopbouwwerker: het is goed dat de voorziening er is. Jongeren kunnen nu ergens heen. Wel kan de afstand een bezwaar zijn.
- Politie: de JOP heeft een open karakter, is overzichtelijk en er is goede sociale controle mogelijk
- Gemeente: de JOP in de vorm van een container is een goede keuze gebleken.

Minpunten JOP:

- Beheerders sportpark: lampen in de JOP zijn niet vandalismebestendig gebleken.
- Jongeren: bereikbaarheid is slecht voor jongeren uit Valkenswaard Oost of Dommelen. Het grasveld voor de JOP had beter bestraat kunnen worden. De JOP is vaak vies. De container was niet nodig geweest. Het parkeren van auto's gebeurt vaak niet op de parkeerplaats. Een plaats met enkele bankjes was genoeg geweest. Er zijn te weinig prullenbakken.
- Jongerenopbouwwerker: de container is eigenlijk geplaatst voor een groep jongeren die al weg is c.q. niet meer bestaat
- Politie:
- Gemeente: JOP had mooier aangekleed mogen worden

Algemene opmerking: in Dommelen en in Valkenswaard Oost is geen enkele voorziening. Van de zijde van de politie wordt erop gewezen dat "de straat van iedereen is". Dat wil zeggen dat ook jongeren van de straat gebruik kunnen maken en niet weggestuurd worden als ze geen overlast veroorzaken en zich netjes gedragen.

4.

Aandachtspunten

1. staat de JOP op de goede plaats? Een locatie op de bestaande parkeerplaats zou wellicht beter geweest zijn. (Hierover verschillen de meningen: volgens de politie is er dan te weinig zicht op de JOP, vanuit de beheerders wordt gemeld dat, wanneer de juiste locatie wordt gekozen er wel zicht op kan blijven).
2. De proporties van de JOP zijn niet goed: de overkapping is te groot en de buitenruimte is te klein (de overkapping wordt eigenlijk alleen maar gebruikt als het slecht weer is).
3. in het verleden is de suggestie geopperd om in samenwerking met Wre De (VMBO) de huidige JOP in tweeën te laten zagen en er dus twee kleinere voorzieningen van te maken. De ter plekke vrijkomende ruimte kan dan benut worden als buitenruimte en de andere helft kan elders worden ingezet.
4. er moeten goede infrastructurele voorzieningen zijn (aan- en afvoer route, buitenruimte, opstelplaatsen voor fietsen-brommers)
5. de JOP is vooral bedoeld voor de jeugd van 12 tot 17 jaar, dus voor de fietsjeugd en de brommerjeugd. Zodra de auto's binnen handbereik komen, valt een groep

	jongeren snel uit elkaar. Autojeugd heeft ook geen behoefte aan een overkapping, want zij schuilen in de auto. 6. de voorziening hoeft niet per se mooi te zijn 7. Onderhoud van de JOP is een probleem. Het is moeilijk hiervoor iets te regelen. Niemand voelt zich verantwoordelijk voor de onderhoudstoestand. 8. een JOP zou meer moeten bieden dan alleen rondhangmogelijkheden: een combinatie met andere voorzieningen heeft de voorkeur. Een stukje gras of bestrating waarop gevoetbald of gebasketbald kan worden bijvoorbeeld. Een JOP valt meer in de smaak als 'er iets te doen is'. 9. er zouden meerdere JOPs in Valkenswaard moeten zijn. Niet ten behoeve van een speciale groep jongeren, maar in zijn algemeenheid, als voorziening, net zoals de bankjes in de parken. Zo kunnen alternatieven worden geboden voor de 'loop-, fiets- en brommerjeugd'. Als zij dan ergens neerstrijken waar bewoners overlast ervaren kan worden verwezen naar de JOP. Zo is o.a. ook de groep die van de zomer structureel gebruik maakte van de huidige JOP daar neergestreken. 10. aandacht voor beplanting, verlichting en gebodsborden bij JOPs.	
5.	Afspraak Aan de hand van dit verslag plegen gemeente en Stichting Welzijn nader overleg en stellen een rapport op dat aan de gemeenteraad kan worden aangeboden. Daarin zullen aanbevelingen worden opgenomen voor toekomstige situaties.	Sami Sezin, Ton Hendriks